

Izhaja prvo soboto
vsakega mesca
Uredništvo in upravno:
Dunaj XVI/2,
Neulerchenfelderstrasse 21.
Inserati se sprejemajo
in pocenji zaračunajo.
Rokopisi se ne vračajo.

GLASNIK

Naročnina:

Za Avstrijo celo leto K 1.50
Za inozemstvo „ „ K 2.—
Posamezne številke h 10.
Odpriete reklamacije so
poštne proste.
Poštno-hran konto: 88.153.

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Št. 1.

Ljubljana, dne 9. januarja 1909.

II. leto.

Slovensko krščansko-socialno delavstvo!

Vodstvo S. L. S. sklicuje sporazumno z »Izvrševalnim odborom slovenskega krščansko-socialnega delavstva« na dan 2. februarja t. l.

VELIKO DELAVSKO ZBOROVANJE V LJUBLJANO

Spored.

1. Socialno zavarovanje. Poročata: državni in deželni poslanec dr. Janez Ev. Krek in državni poslanec Jožef Gostinčar.

2. Naše delavske organizacije. Poročata M. Moškerc in Janez Kalan.

Socialno zavarovanje je za delavstvo velike važnosti. Po njem dobi delavstvo tolikrat zahtevano prepotrebno starostno zavarovanje. Preosnujejo se tudi določila o bolniškem in o nezgodnem zavarovanju. Ni dvoma, da se z načrtom o socialnem zavarovanju prične kmalu pečati državni zbor.

Naše delavstvo mora zavzeti glede na socialno zavarovanje svoje stališče, da bodo ljudski zastopniki v državni postavodajalni zbornici znali zastopati glede na socialno zavarovanje težnje našega delavstva.

Potrebno je, da se na tem shodu govori tudi o naši delavski organizaciji. Da bo mogoče podati na shodu točno poročilo o naši organizaciji, naj vsa naša delavska društva na naslov: »Tajništvo S. L. S., Ljubljana«, odgovore na sledeča vprašanja do 20. t. m.:

1. Ime in sedež društva?
2. Kdaj se je ustanovilo?
3. Koliko članov je štelo koncem prvega leta po ustanovitvi?
4. Koliko članov šteje zdaj?
5. Koliko je imelo shodov, predavanj in sej leta 1907. in 1908.?
6. Koliko je znašalo društveno premoženje koncem leta 1907.?
7. Če deli društvo članom podpore, naj se to naznani, kakšne so podpore in koliko podpor se je razdelilo:

- a) leta 1907,
- b) ves čas, kar društvo obstoji.
8. Koliko članov se udeleži približno shoda?

Poslovnik shodu.

§ 1.

Shod skličeta vodstvo S. L. S. in »Izvrševalni odbor slovenskega krščansko-socialnega delavstva.

§ 2.

Po večini glasov izvoli shod predsednika, štiri podpredsednike in dva zapisničarja.

§ 3.

Vsakemu poročilu sledi razprava.

§ 4.

Način priglasitve k besedi določi predsednik.

§ 5.

Govorniki se morajo strogo držati dnevnega reda. Predsednik je dolžan govornika, ki se ne drži stvari, pozvati k redu. Če se to zgodi dvakrat, mu mora vzeti besedo. To sme storiti tudi, če postane razprava osebna.

§ 6.

V razpravi sme vsak govoriti deset minut. Shod ima pravico, da po večini glasov lahko izpremeni to določilo.

§ 7.

Sklepa se z navadno večino glasov. Pri enakem številu glasov odločuje predsednik. Prostor zborovanju se še naznani.

Vodstvo S. L. S.

»Izvrševalni odbor slovenskega krščansko-socialnega delavstva«.

× × ×

Za delavstvo je socialno zavarovanje najvažnejše. Vsak krščansko-socialni delavec, vsaka krščansko-socialna delavka, je zato dolžan ne le, da se udeleži shoda, marveč tudi, da z vso vnemo in požrtvovalnostjo

agitira za shod. Naj bi ne bilo našega somišljenika in ne somišljenice, ki bi ne storil te svoje dolžnosti. Pričnite po vseh krajih širne naše domovine takoj agitirati za ogromno udeležbo na shodu.

Ob novem letu.

Ko mine staro in se prične »Novo leto«, pač vsakdo premisli, kaj da mu je doneslo dobrega in slabega staro leto. Vpraša se pa gotovo, je-li bo Novo leto zanj boljše ali slabše, kakor je bilo staro. Vsakdo želi, naj bi mu prineslo Novo leto mnogo dobrega. Želi pa vsakdo, naj bi se ne le njemu, marveč naj bi vsemu človeštvu v novem letu dobro se godilo. In končno, ko si delaš letni računski zaključek, si pač želiš, da bi bil zadovoljen z njim.

Potrebno je seveda za ugoden letni računski zaključek, da se zanj tudi pridno in marljivo dela. Tim večji prebitek, tim boljše. Računski zaključek je pa ugoden le za takega človeka, ki razume čas, v katerem živi, ki ve, kje ga črevelj žuli in ravna za svoje izboljšanje.

Kaj pa zahteva naš čas od delavca, da naj stori?

Zahteva predvsem, da ne živiš zgolj zase, marveč da greš roko v roki s svojimi sodelavci, s katerimi delaš, moraš se združevati, da te ne zmečka velika množica.

Organizirati se moraš, ker le po organizaciji je mogoče, da ne izrabiš svojih moči v boju za-se in za svoje, marveč da pomoreš vsem, ki trpe s teboj in se ob tvoji strani bore za izboljšanje.

Gre se za to, da se delavstvo oprsti okov, v katere ga je vkoval oderuški veliki kapital v družbi z onimi, ki hočejo vzeti ljudstvu krščanstvo, vero v Boga in v nadravnost.

V tem boju mora pomoči zgolj smisel za krščansko organizacijo. Ne zadostuje pa zgolj dobra volja, marveč delati se mora, da se izpopolni množica krščansko mislečega delavstva.

Ne smemo počivati. Le oglejmo si, kako marljivo, neutrudno in požrtvovalno delujejo sovražniki krščanskega svetovnega naziranja. Nj jih sicer veliko še med nami, a le tako delajo, da nas je lahko sram, ker smo mi tako mlačni, zaspani, malodušni in boječi, kadar se gre za to, da branimo svoje svetinje: krščansko svetovno naziranje.

Kdor je dobre volje in je delal v starem letu, čast mu, naj ostane tak in naj še bolj pogumno dela v novem letu. Napređovali smo minulo leto. Pomnožilo se je število naših sobojevnikov in sobojevnic. Veliko jih je pa še, ki dobisi iz mlačnosti, bodisi iz

nevednosti, morebiti iz napačne sramožljivosti se ne udeležuje organizacijskega dela, dasi tudi žanjejo, česar niso sejali. Oni so krivi, da ni žetev tako izpadla, kakor smo želeli in prosili pa zahtevali.

Če stori vsak in vsaka svojo dolžnost, bodo tudi narastle in se pomnožile naše vrste.

Sicer je res, da organizacija ni še vse. A po organizaciji lahko posameznik v skupnosti veliko doseže. Zato naj pa vsak tobačni delavec, vsaka delavka neprestano dela, da se izpopolni organizacija.

Na delo, agitirajte, da se pomnože naše vrste, dokažite, da znate agitirati.

Z Bogom za ljudstvo.

Ko prestopa »Glasnik« v svoj drugi letnik, si ne moremo kaj, da bi ne izpregovorili o našem prihodnjem delu. Sicer je naš list strogo in pred vsem glasilo krščansko-socialnega tobačnega delavstva. Prezreti pa ne smemo nikdar in nikoli, da je tudi tobačno delavstvo del splošnega delavstva, da pripadajo naši somišljeniki in somišljenice slovenski krščansko-socialni delavski organizaciji.

Krščansko je naše delavstvo. Saj celo tisti, ki so jih zaslepile vabljive besede socialnodemokraških delavskih sleparjev, vpijejo in lažejo na vso moč, da ne nasprotujejo krščanstvu, dasi njihovo časopisje in njihova dejanja kažejo, kako veliki sovražniki krščanstva da so. Kdor še kaj da na krščanstvo, ne more, ne sme in ne bo sledil socialnodemokraškim hinavcem in hinavkam, ki so v največjo nesrečo vsega delavstva.

Zadnje čase sem se pa pojavljajo novi sovražniki in nasprotniki krščansko-socialnega delavstva. Ustanovila se je v Ljubljani organizacija, ki si je nadala ime narodne delavske organizacije. Liberalci so jo ustanovili, to so tisti ljudje, ki so vedno in neštokrat smešili tobačno delavstvo. Tista liberalna gospoda, ki viha nosove, če sreča tobačno delavko, tobačnega delavca, hoče zdaj vjeti delavstvo v svoje mreže, ker ko imamo splošno volivno pravico za državni zbor in splono kurijšo za kranjski deželni zbor, da se ne potoni že tako napol razsula slovenska liberalna barka.

Krščansko-socialna slovenska delavska organizacija mora zdaj biti boj na dve strani: proti socialnodemokraškim in proti liberalnim nasprotnikom krščanskega svetovnega naziranja.

Boja se slovensko krščansko delavstvo ni nikdar zbalo ne nasproti socialnim demokratom, ne nasproti gospodarjem, ne boji se ga tudi ne z liberalno delavsko organizacijo.

V vojski pa mora imeti krščanski socialni delavec, delavka, dobro nabrušene uma svitile meče. Za to ne zadostuje, da pohajaš zgolj shode in predavanja pa poučne tečaje. Citati moraš in zelo pazljivo

1. svoje glasilo in
2. splošno delavsko glasilo »Naša Moč«.

Sicer ima »Naša Moč« povprečno največ naročnic in naročnikov med nami. Število njenih naročnikov in naročnic se je zdatno dvignilo med nami, a kljub temu je list le še pre malo razširjen med nami, dasi posveča vso pozornost tobačnemu delavstvu. »Naša Moč« je tednik, medtem ko smo mi mesečnik. Zato pa »Naša Moč« točnejše in hitreše poroča o stvareh, ki zanimajo nas.

V sedanjih resnih časih boja mora biti vsak naš član, vsaka naša članica, naročen na »Naša Moč«.

Abstinent.

Z velikim veseljem in zadovoljstvom poročamo, da je pričelo društvo »Abstinent« zopet marljivo delovati, kar mi najtopleje pozdravljamo. Živimo med delavstvom. Zato pa znamo, kako neizmerno škodo povzroča med delavstvom osobito uživanje vpijančljivih pijač. Delavstvo to samo najbolje zna. Saj ima vsak dan priliko, da samo opazuje, kako hirajo in se pokvarijo, pa deró v prepad tisti in tudi žalibog nekatere tiste, ki se udajo vpijančljivim pijačam.

Med soborilci in soborilkami v boju proti pijančevanju ni ostalo tobačno delavstvo zadnje. Ko je divjal boj pred leti med abstinenti in zagovorniki pijančevanja najhujše, se je pridružilo osobito veliko tobačnih delavk mali četici borilcev proti sovragu pijančevanju.

Tudi sedaj, ko se vrše redni tedenski sestanki borilk in borilcev proti pijančevanju, se tobačno delavstvo živahno udeležuje gibanja in sedanjega zopetnega zbiranja ljubljanske protialkoholne armade.

Z največjim veseljem pozdravljamo pojav in obnovljeno živahnost na bojišču moderne protialkoholne vojske. Naj bi se število protialkoholne armade vedno bolj množilo in naj bi stalo ravno za vse dobro vneto ljubljansko tobačno delavstvo na čelu moderne protialkoholne vojske na Slovenskem!

Tobačni monopol l. 1909.

Vlada je predložila državnemu zboru proračun za l. 1909. Nas zanima predvsem tobačni proračun. Pričakovali smo, da stori glavno ravnateljstvo glede na izboljšanje plač več, kar se je storilo.

Priznavamo, nekaj smo napredovali. Izboljšale so se plače za 1,530.000 K, medtem ko je bilo določeno za to lani 1,138.000 kron. Na boljšem smo letos za 392.000 kron.

Posamezniku se izboljša približno vsako leto nekaj več kakor 39 kron, medtem ko se je izboljšalo l. 1908. za 34 in l. 1907. za 16 K.

Jetičnikom, ki naj se zdravijo v zdraviliščih, je izvišan prispevek od 30.000 na 40.000 kron.

Za plače in doklade uradnikom, slugam in delovodjem je proračunano 197.852 kron več. V to vsoto so zaračunani tudi izdatki za nova mesta uradnikov in pa ureditev plač delovodjam. Za emolumente, deputate in livrejne prispevke delovodjem in slugam je nakazano 10.000 kron več kakor prejšnja leta.

Za dobrodelne naprave je nakazano 19.448 kron več kakor lani.

Za zgradbo delavskih stanovanj se žalibog ni nakazal nikakršen znesek. Na delavska stanovanja torej glavno ravnateljstvo več ne misli.

Fabrikacijski stroški so proračunani z 32.580.000 kronami in bo stala fabrikacija 2,050.000 kron več kakor lani. Na plače odpade od te vsote 25,970.000 kron, medtem ko so bile le-té proračunane leta 1908. na 24.440.000 K.

Za nakup inozemskega tobaka je določenih 1,000.000 kron več kakor l. 1908.

Za bolniške in nezgodne prispevke je določenih 50.000 kron več kakor lani.

Dohodki tobačne režije so proračunani z 251,207.800 kronami in so se povišali za 7,250.000 kron. Glavno ravnateljstvo sodi, da se bo prodalo doma za 6,750.000, v inozemstvu pa za 500.000 kron več tobaka. Vsota 242,000.000 kron za prodajo tobačnih izdelkov je vstavljen zelo nizko, če premislimo, da se je ta vsota dosegla že l. 1907.

Skupni proračun kaže sledečo sliko:

Leta 1909 dohodki . . .	251,207.800	kron
" 1909 stroški . . .	95,936.400	"
" 1909 prebitek . . .	154,271.400	"
" 1908 dohodkov . . .	243,957.800	"
" 1908 stroški . . .	92,766.400	"
" 1908 prebitek . . .	151,191.400	"
torej " 1909 več dohodki	7,250.000	"
" " 1909 " stroški	4,170.000	"
" " 1909 " prebitek	3,080.000	"

Prebitek toraj zopet poskoči za tri milijone, dejansko je pa veliko višji, ker je znašal že l. 1906. 159,467.187 kron. Pri takein velikanskem prebitku naj bi ne bilo mogoče graditi delavstvu stanovanj?

Posamezne proračunske postavke znašajo:

	Izdatki:	
	1909 v kronah	1908 več v kronah
Upravni stroški	4,920.00	320.000
Nakup inozemskega tobaka in tobačnih izdelkov	31,250.000	1,000.000

Nakup: a) domač t. bak	19,850.000	400.000
b) vtihotapljen tobak	3.000	—
Fabrikacija	32,850.000	2,050.000
Voznina	3,400.000	100.000
Bolniško in nezgodno zavarovanje	48.000	50.000
Nove stavbe in zemljišča	1,200.000	—
Razstave	10.000	—
Prodaja	2,925.400	250.000
Dohodarsveni izdatki	48.000	—
Dohodki:		
Dohodki tobačne režije	4,506.000	500.000
po prodaji doma	246,707.800	6,750.000

Zvišanje plač.

Up tobačnega delavstva o izrednem izboljšanju ob jubilejnim letu je splaval po vodi. Plače so se izboljšale nekako v okviru, kakor minulo leto. Kakor dozdej, tako tudi letos večina delavstva ni zadovoljna z letošnjim izboljšanjem. Sicer so dobili posamniki vsaj nekoliko sprejemljivo izboljšanje, napredek je, kar se je glede na tedensko plačo storilo. Ko pa to priznavamo, moramo pripomniti, da se je v velikem in splošnem več pričakovalo, kolikor znaša, kar se je dobilo. Končne sodbe še danes ne izrečemo. Pečati se hočemo predvsem za danes z izboljšanjem na Dunaju.

»Nikdar ne dobe ti ljudje dovolj«, bo mrmral glavni ravnatelj, ko bo to čital. Kdor ni v naših razmerah znan, bi mu morebiti nekoliko pritrjeval. A ponoviti moramo, kar smo že opetovano naglašali: Naj bi bili minula leta vsaj vsako leto toliko izboljšali, kolikor izboljšujejo zdaj, bi plače ne bile tako zaostale, kolikor so. Zdaj se seveda s tedensko izboljšano krono ne more veliko storiti. Glavno ravnateljstvo bi bilo moralo bolj globoko poseči v žep, ako bi hotelo popraviti, kar je zagrešilo prejšnja leta. Dokler tega ne stori, delavstvo ne bo zadovoljno s plačami. Da je tako, ni naša krivda. Dolžni pa smo, da na to opozarjamo in da povemo glavnemu ravnateljstvu, kaj naj stori, da bo postopalo pravično.

Nekaj zgledov. V Ottakringu se nahaja bolniška srežnica. Delala je šest let v pripraviljavnici (Vorrichtung) in je zdaj 16 let bolniška strežnica. Večkrat se je zanjo zahtevala tedenska plača, dobila jo še zdaj ni.

Tri nočne čuvaje so premestili v tedensko plačo, trem so dali sijajno dnevno doklado 6 vinarjev! Kdo je povzročil to, ali tvorniško vodstvo ali glavno ravnateljstvo? Zdi se nam, kakor da delajo namenoma, da bi imeli nezadovoljno delavstvo. Kaj drugega si ne moremo misliti.

Podati hočemo kratek pregled o izboljšanju na Dunaju v tvornici Ottakring.

Tedenska plača se je dovolila tistim prejemalkam, ki prejemajo eno leto, nadalje takozvanim »Schlepp«-delavcem, ki so delali prej v gedingu, nadalje delavcem v

»algemajn« po petih letih, nadalje zavijačem cigaret in pa trem čuvajem.

Izdelovanje »Preusados« se je znižalo za 100 komadov, zahtevalo se pa je, da se zniža za 300 komadov.

Navedemo izboljšanje po posameznih oddelkih:

	Izdelovanje smodk:			
	Z v'jalke	Pup-maherce	Za '00 kosov	Teden. izdel.
Ragalia favorita	6 h	5 h	"	1960
Operas especial	"	5 "	"	1900
Selektos	5 "	4 "	"	2300
Trabucos especial	5 "	4 "	"	2400
Regalia	5 "	4 "	"	2360
Prensados	7 "	6 "	"	2500
Med'anos	4 "	3 "	"	2600
Regalia Media	4 "	3 "	"	2700
Havana Virginier	4 "	4 "	"	1300
Brevas	4 "	3 "	"	2700
Pigmeos	5 "	4 "	"	2260
Trabuquillos	4 "	3 "	"	2700
Portorico especial	4 "	3 "	"	2700
Galanes	4 "	3 "	"	2700
Damas	4 "	3 "	"	2800
Infantes	4 "	3 "	"	2600
Senoritas	3 "	—	"	4000
Lit. AA	5 "	4 "	"	2200
" A	"	3 "	"	2700
" BB	4 "	3 "	"	2700
" C	4 "	3 "	"	2700
" D	2 "	3 "	"	2800
" E	2 "	3 "	"	2500
" F	4 "	3 "	"	2900
" HH	4 "	3 "	"	3000
Izkušnje	4 "	3 "	"	—

Drugo izboljšanje:	
Prejemalke	100 h tedensko
Tehtalka	100 "
Splošni možje	18 " na dan
3 nočni čuvaji	6 "
Mizarji 300, 200 po 1 K, ostali	50 " tedensko
Ključavničarji	110, 50 "
Strojnica	150, 100, 50 "
Pri vzpenjačah	150, 100 "
Splošne delavke	18 " na dan
Pralnica in kuhinja	20 "

Zavijalnica smodk:	
Geding	22 h na dan
Na dan	18-20 "
Zabojčki	102 " tedensko

Vorrichtunga:	
I. razred	108 h tedensko
II. "	108 " "
III. "	108 " "

Svalčice:	
Verpackunga	105 h tedensko
Izdelovanje hilzn	100 " "
Univerzalni stroj	108 " "

Ročno delo:	
Prešane cigarete	102 h tedensko
Cigarete z ustnikom	101 " "

Odrezalke:	
Prešane cigarete	102 h tedensko
Cigarete z ustnikom	101 " "

Tobačna tvornica Renweg:			
Na teden se je izboljšalo pri:			
Prensados	špinarce 89 h	pupmoharce 80 h	teden.
Prevas	110 "	"	88 " "
Lit. A, BB, C, D	108 "	"	81 " "
" E	108 "	"	81 " "
" F	116 "	"	86 " "
" HH	116 "	"	87 " "
Havana Virginier	"	"	104 " "

Zgorajšnje številke dokazujejo, da znaša izboljšanje povprečno komaj 1 krono tedensko. Prav veliko si s to velikansko vsoto pač nihče ne bo opomogel. Naša kritika začetkoma je bila torej popolnoma upravičena, če primerjamo to, kar se je dalo, z našo spomenico. Ni se tudi zdaj dovolila tedenska plača za förritungo, ferpakungo itd. Kaj pa je s prostim sobotnim popoldnem?

Uveljavilo se je izboljšanje 1 teden meseca januarja.

Posl. Ponizzi je rekel glavni ravnatelj, da se letos uvede prosto sobotno popoldne tako, da se bo delalo vsak dan en četrť ure več. Delavska stanovanja se pa bodo gradila šele l. 1910. in 1911. Glavno ravnateljstvo namerava podpirati društva, ki si stavijo nalogo, da grade delavska stanovanja, a še-le, ko bodo že kaj storila.

Po svetu.

NOVA KRAJNA SKUPINA »AVSTRIJSKE KRŠČANSKE TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE« V ROVINJU.

Gospodarsko stanje tobačnega delavstva v Rovinju ni najboljše. Saj je naglašalo celo obrtno nadzorstvo, da so plače v »vzor-ni« c. kr. rovinjski tobačni tvornici slabše kakor po zasebnih podjetjih. Večina delavcev in delavk c. kr. rovinjske tobačne tvornice pripada kmečkim rodbinam. Kakšen pa je letos gospodarski položaj v Istri, se hitro pove. Edino, kar pridela kmet, je olje in pa nekaj vina. Mali kmetje niso mogli niti predlanskem, niti lani prodati vina. Tudi oljke so se lani zaradi prevelike suše le slabo obnesle. Posledica: revščina, velikanska revščina. Dolžnost deželne vlade bi bila, da stori vse, da olajša gorje ubogemu kmetiču.

Kaj naj pa pričakuje krščansko-socialni kmetič od liberalne deželne vlade? Revščino in le revščino! Industrija je v Rovinju redka posebnost. Mlin, tvornica konserv, tvornica žganja, to je vsa industrija. Edino zavetje stradajočemu prebivalstvu nudi tobačna tvornica. Plače pa niso take, da bi bile primerne krajnim razmeram. Edino krščansko-socialna delavska organizacija bi bila lahko izboljšala usodo bednemu rovinjskemu tobačnemu delavstvu. A beseda organizacija je bila bednemu delavstvu neznan.

Ob pravem času, da pomore, je došel 26. novembra iz Tridenta v Rovinj krščansko-socialni delavski italijanski govornik Dalla Brida k nam. Takoj se je vršilo posvetovanje najinteligentnejših delavskih zaupnikov. Hitro so izpoznali zaupniki potrebo krščansko-socialne delavske organizacije. Prihodnji dan se je že vršil velik delavski

shod v »Društvenem domu«. Dalla Brida je govoril poljudno o gospodarskem položaju tobačnega delavstva, o tem kar nudi organizacija, o njeni potrebi in koristi. Delavstvo mu je navdušeno pritrjevalo. Takoj se je izvolil odbor, ki je imel nalogo, da pripravi vse za krajno skupino »Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze«.

V soboto in v nedeljo so se vršila neprestano posvetovanja ustanovnega odbora in veliki shodi, ki jih je obiskovalo delavstvo, a tudi kmetje. Ko je zapustil Dalla Brida 1. decembra Rovinj, je prostopilo novi krajni skupini že 240 novih članov.

Krščansko-socialna organizacijska misel je našla dobra tla. Upamo, da se po njej izboljša obupen položaj rovinjskega tobačnega delavstva.

KRANJSKE DEŽELNOZBORSKE VOLITVE

so končale s sijajno zmago S. L. S. Izid je sledeč: **Volivni okraj: Ljubljanska okolica.** Število oddanih veljavnih glasovnic: 3405; od teh je dobil poslanec S. L. S. Mihael Dimnik 2351, protikandidat Josip Petrič 812, razcepljenih 242, neveljavnih 34. **Volivni okraj: Radovljica, Kranjska gora, Tržišč.** Število oddanih veljavnih glasovnic: 3972; od teh je dobil izvoljeni poslanec S. L. S. Janez Piber 2792, protikandidat socialni demokrat Franc Bartl 989, razcepljenih 191, neveljavnih 53. **Volivni okraj: Kranj, Škofja Loka.** Število oddanih veljavnih glasovnic: 2539; od teh je dobil izvoljeni poslanec S. L. S. Evgen Jarc 2371, protikandidat socialni demokrat Josip Petrič 73, razcepljenih 93, neveljavnih 35. **Volivni okraj: Kamnik, Brdo.** Število oddanih veljavnih glasovnic: 2905; od teh je dobil izvoljeni poslanec S. L. S. Ivan Lavrenčič 2817, protikandidat socialni demokrat Etbin Kristan 35, razcepljenih 53, neveljavnih 21. **Volivni okraj: Vrhnika, Logatec, Idrija, Cirknica.** Število oddanih veljavnih glasovnic: 4663; od teh je dobil izvoljeni poslanec S. L. S. Anton Kobi 3492, protikandidat Ivan Strovs 1121, razcepljenih 50, neveljavnih 42. **Volivni okraj: Postojna, Senoče, Ilirska Bistrica, Vipava, Lož.** Število oddanih veljavnih glasovnic: 3614; od teh je dobil izvoljeni poslanec S. L. S. dr. Ivan Zajec 2818, protikandidat socialni demokrat Mihael Čobal 788, razcepljenih 56, neveljavnih 30. **Volivni okraj: Krško, Kostanjevica, Mokronog, Trebnje.** Število oddanih veljavnih glasovnic: 3013; od teh je dobil izvoljeni poslanec S. L. S. Janez Hladnik 2847, protikandidat socialni demokrat Etbin Kristan 101, razcepljenih 65, neveljavnih 84. **Volivni okraj: Kočevje, Velike Lašče, Ribnica, Žužemberk.** Število oddanih glasovnic: 3241; od teh je dobil izvoljeni poslanec S. L. S. dr. Vladislav Pegan 3113, protikandidat socialni demokrat

Franc Bartl 17, razcepljenih 111, neveljavnih 69. **Voivni okraj: Novo mesto, Črnomelj, Metlika.** Število oddanih veljavnih glasovnic: 3816; od teh je dobil izvoljeni poslanec S. L. S. Martin Matjašič 3169, protikandidat socialni demokrat Franc Schiffrer 18, protikandidat Anton Rauch 426, razcepljenih 203, neveljavnih 29. **Volivni okraj: Ljubljana mesto.** Število oddanih veljavnih glasovnic: 2481; od teh je dobil kandidat narodno-napredne stranke Josip Turk 1097, protikandidat socialni demokrat Etbin Krisatn 1067, samostojni kandidat Karol Mayer 295, razcepljenih 22 glasov. Pri ožji volitvi je bil izvoljen Josip Turk.

KAKO ZASTOPAJO »RDEČI« DELAVSKE KORISTI.

Nemški socialno-demokraški »Tabakarbeiter« še počí same jeze. Leta in leta že vpije pa kriči, da ni krščansko-socialnih delavcev, a le še žive. Kolikrat je že kričal in napovedoval, da je krščansko-socialno delavstvo izginilo s sveta, a krščanski socialci so tako zločestni, da mu ne ustrezajo in ne izginejo na ljubo rdečim petelinom s sveta. Nasprotno, drzni so dovolj, da si upajo sprejemati nove člane in da celo zavzemajo svoje stališče glede na važna vprašanja, ki se tičejo tobačnega delavstva. Razumno, da so zato rdeči kar iz sebe. Dejansko so se nam začeli že smiliti sodrugin in sodruginje, a trdosrčni smo dovolj, da le ne izginemo s sveta. Delati hočemo še naprej in izpopolnjevati našo organizacijo, pa če se »Tabakarbeiter« makari na glavo postavi ali pa izbesni. Naša krščanska tobačna organizacija tako trdno živi, da jo nihče ne zgrize več.

»Tabakarbeiter« je izpremenil način vojske, ki jo vodi z nami. Kaditi je namreč začel svojó veliko modrost in vsakogar zaničljivo opluje, ki ne piska v njegovo piščalko. Seveda se bodo zdaj vsi tobačni delavci in delavke valjali v prahu zaradi velike »Tabakarbeiterjeve« modrosti. A kdor misli o sebi, da je prekunšten, gotovo napravi največje budalosti in pozabi, da hoče pomagati delavstvu.

»Tabakarbeiter« je objavil v svoji 26. številki članek z učenim nadpisom: »Socialno zavarovanje«. Članek je seveda nad vse zanimiv. Ni vreden, da bi se pričkali ž njim. Saj ne obsega drugega, kakor psovke in duhovite izraze kakor popoľna ignoranca, neumnost, topost, nevednost, žveplja, zmešani antisemit, bankerot itd.

Članek je imel namen, da razpravlja o zakonskem načrtu glede na starostno in invalidno zavarovanje. Dejansko pa navaja le nekaj določil, vse drugo, kar objavlja, pa obsega psovke na nemško glasilo naše Zveze.

Za zabavo navajamo tole, kar piše rdeči bratec o nas:

»Krščansko strokovno glasilo je preme-stilo v lastni vsemogočnosti vse tobačno delavstvo v IV. plačilni razred. Dejansko se pa nahaja le 70% tobačnega delavstva v II. in III. in le 30% v IV. in v višjih plačilnih kategorijah. V II. kategorijo spada celo velik del dninaric, ki delajo v geding. Dva zgleda: Ženske dninarice v Hajnburgu imajo zdaj pravico do 360 kron po 40letni službeni dobi, po opstavnem zakonskem načrtu pa na 324 kron, ženske dninarice v Jagielnici pa le na 264 kron. Večina tobačnega delavstva v provinci je po zakonskem načrtu na slabšem.

Tako piše »Tabakarbeiter«, ki hoče očitvidno dokazati, češ, da ima tobačno delavstvo itak dovolj, ker se mora po zakonskem načrtu zadovoljiti z II. in III. plačilnim razredom. Prepričani smo, da tisti, ki je to pisal, sam ni znal, kaj da je namazal. A ker se nočemo prerekati s tako budalostjo, ki že diši po izdajalstvu, navedemo le to, kar smo že pisali.

»Za zgled hočemo navesti IV. plačilno kategorijo in primerjajmo dohodke tobačne delavke z rentami, ki jih navaja načrt. Da bo stvar bolj enostavna, si predstavljajmo, da se je nahajala delavka ves čas v IV. plačilni kategoriji. Izkaže se

po 4 letih dobi tob. delav. zdaj	— po zak. načrtu pa	229:20 K
10	180	2:8:00
20	240	3:06:40
30	300	3:54:00
40	360	4:02:00

Že to dokazuje, kakšne sijajne penzije ima tobačno delavstvo. Glavno ravnateljstvo bi morebiti ugovorjalo, da niso vse delavke v IV. plačilni kategoriji. A če bi uvrstili delavke v III. plačilno kategorijo, bi bile mnoge oškodovane. Jasno je torej dokazano, da ne zadostuje penzija tobačnemu delavstvu. Tega zdaj ne dokazuje delavstvo, marveč — vlada sama.

Zdaj pa primerjajte, kaj smo mi pisali in kaj je pisal »Tabakarbeiter«.

»Tabakarbeiter« se sklicuje nadalje v svojem članku na zahteve socialnodemokraške spomenice glede na ureditev penzij tobačnemu delavstvu. Rdeči so zahtevali v svoji spomenici, naj bi bilo uvrščeno ono delavstvo v I. plačilni razred, ko zasluži letno do 980 kron in naj bi dobilo po petih letih 156, po 35 pa 588 kron.

Po postavnem načrtu o socialnem zavarovanju znaša letni zaslužek v IV. plačilni vrsti 720 — 1200 K. Ker navaja rdeča spomenica 980 kron kot najmanjši zaslužek, bi bilo tobačno delavstvo uvrščeno od IV. plačne kategorije naprej. Mi smo pa porabili za našo primero IV. plačilno kategorijo. Se li ne pravi s takim pisanjem voditi bravec za nos.

Ker pa »Tabakarbeiter« zopet in zopet trdi, kako vzorna in neprekosljiva je rdeča spomenica, pa hočemo dokazati, da ni zdaj

prav nič vredna, ker ni več primerna novim in izpremenjenim razmeram. Po rdeči spomenici naj bi namreč znašala renta po 5 letih 156 K, medtem ko vladni zakonski načrt dovoljuje že po štirih letih 229 K. Ko bi ugodili zdaj rdeči spomenici, bi bil del tobačnega delavstva zdatno na škodi. Sreča je, da to ni mogoče, ker zahteva vladni zakonski načrt, da se mora dati vsaj toliko, kolikor predpisuje postava.

Zdaj pa sodite, kako zastopajo rdeči delavske koristi. Tako neumno, da jih ne morejo bolj. Marsikateri prebivalec »Studentca« bi jih bolj, kakor jih rdeči delavski izkoriščevalci.

× × ×

Socialnodemokraška skrb za varstvo delavk.

Iz Nemčije je došlo izredno zanimivo poročilo. Prijaznost proti delavstvu so zopet enkrat pokazali socialni demokrati v Naki luči, da je vredno, da si jo i mi ogledamo.

Koncem oktobra je določila obrtna komisija državnega zbora o delovni dobi delavk po takih podjetjih, kjer dela redno 10 delavcev, z 10 urami (prej za nad 16 let stare delavke 11 ur) ob sobotah in predpraznikih pa z 8 urami. Centrum je pa predlagal, naj se zniža delovna doba oženjenim in pa delavkam, ki imajo gospodinjstvo, na 9, ob sobotah in predpraznikih pa na 6 ur. Ni vredno, da še dokazujemo, kako umesten da je bil predlog. Gotovo pozdravlja vsak človek, ne zgolj delavec, tak človekoljuben predlog.

Kaj ti pa store socialni demokrati? Njihov govornik, poslanec Molkenbuhr, je ostro nasprotoval. S pomočjo socialnih demokratov je bil predlog glede na deveturni delavnik odklonjen, pač pa so glasovali milostno, da naj delajo omožene delavke ob sobotah in ob predpraznikih 6, neomožene pa 9 ur.

Še bolj neumljivo so se pa obnašali socialni demokrati, ko se je šlo za predlog, naj se po obrtnem redu prepove delavkam, da nosijo bremena na stavbe. Sodrug Stadthagen je rekel, da donašanje kamnov in mavte ni nič groznega. Saj morajo tudi na kmetih ženske nositi težke tovore. Odgovorili so Stadthagenu, da donašanje kamnov in mavte škoduje delavkinemu zdravju. Končno pri glasovanju je glasoval socialni demokrat za prepoved, eden proti, tretji pa ni glasoval, ki je tudi obveljal s 13 proti 8 glasovom.

Nemško tobačno delavstvo v obrambi.

Krščanska strokovna zveza tobačnega delavstva v Nemčiji in vse tobačno delavstvo po širni Nemčiji se nahaja zdaj v hudem obrambnem boju. V Nemčiji tobak ni monopol. Pač pa imajo uveden davek. Smodke in tobačne izdelke izdelujejo po celi

Nemčiji. Konkurenca med posameznimi izdelovalci tobaka je grozna, za to glede na plače zaostaja tobačno delavstvo v Nemčiji za drugim delavstvom. Tudi organizovano ni tako močno, kakor so drugi delovni stanovi na Nemškem.

Vlada namerava povišati sedanji davek in sicer naj bi znašal za smodke v podrobnih razprodaji:

1. za smodke	do 4 fenig. kom. 4 marke za 1000 koso
2. " " " od 4 " 7 " " 8 " " 1000 "	
3. " " " 7 " 13 " " 16 " " " "	
4. " " " 13 " 25 " " 3 " " " "	
5. " " " 25 " 50 " " 64 " " " "	
6. " " " 50 " — " " " " " "	

Ko so zadnjič povišali davek, je postalo 15.000 delavcev brez kruha. Poznavalci razmer sodijo, da postane brez dela, če se poviša davek, 20.000 oseb. Vsak lahko sodi, kako velike gospodarske in strokovne važnosti je vprašanje o povišanju tobačnega davka. Vlada sama sodi, da se bo po davku znižal konzum tobaka za deset odstotkov. Vlada tolaži občinstvo, češ, da zniža davek na smodke, ki stanejo do 7 fenigov, le za 8 mark, medtem ko poviša davek dražjim smodkam s 16, 32, 64 in celo 96 markami. Res, da kadi smodke do 7 fenigov 72% kadilcev, kar ravno dokazuje, kdo da bo pred vsem nosil povišani davek. Kako odvisna je usoda delavstva od davka, dokazuje dejstvo, ker se izdela 85% takih smodk, ki stanejo kos do 6 fenigov. Glede na davkovo socialno nevarnost se je izjavilo proti njemu veliko občinskih zastopov in posilancev. Tudi tvorničarji živahno delujejo proti povišanju davka. A čudno, da jih je zahrbtno napadla »Osrednja zveza nemških industrijcev«. Na »Zveznem« občnem zboru je namreč izjavil glavni tajnik Buek, da se po davku pokaže delavcem, da imajo tudi dolžnosti nasproti vladi. S pipo ni videti nobenega delavca več. Mož je znan sovražnik delavstva, to pove vse. Želimo svojim stanovskim tovarišem in tovarišicam v Nemčiji mnogo uspeha!

Kako dela italijanski tobačni monopol.

Milanski listi so nedavno poročali. V Italiji obstoji tobačni monopol. Državne tvornice izdelujejo tobak, smodke, svalčice, kiobase in duhan. Prodajajo ga koncesioniranim prodajavcem v zavitkih. L. 1906—07 je prinašal tobačni monopol laški državi 231 milijonov lir čistega dobička.

Prodajalci tobaka so se pa grozno razburili. Izvohali so namreč, da zapečateni zavoji ne obsegajo toliko blaga, kolikor bi ga morali. Vse vloge in pritožbe na oblasti so ostale zaman. V provinci Bergamo so zato trgovci sami preiskali zavoje in našli, da je polovica zavojev smodk »Toscana« imelo le 46 do 48 smodk namestu 50. Povprečno je manjkalo 2% blaga. Na to so tudi milanski

trgovci preiskali zavoje, nakar so objavili strastno pismo finančnemu ministru, ki je predstojnik tobačnega monopola v Italiji. Iz pisma sledi, da so našli v zavojih »Toscana« mesto 50 le po 46, 48 in 47 smodk, v 520 gramskih zavojih duhana je pa manjkalo 30, 50 in celo 100 g duhana, tudi tobakovski zavojčki so prelahki. Prodajalci naglašajo, da so goljufani in okradeni ter izjavljajo, da le zato ne zapro trgovin, da bi ne bilo prebivalstvo brez soli, ki jo prodajajo, ker je sol v Italiji tudi monopol.

Delavkin jubilej.

V tobačni tvornici na Dunaju, Rennweg, je praznovala delavka Barbara Krepš petdesetletnico, kar dela v tvornici. Ravnateljstvo ji je ob tej priliki izročilo diplomu in dar 140 K, njen prejšnji načelnik pa lep šopek iz rož.

Naš računski zaključek

dela velike skrbi nemškemu »Tabakarbeiterju«, ker izkazuje pri bolniških in porodniških podporah tudi vinarje. Velikodušno pravi, da so to napake krajnih skupin. Odkrito priznamo, da se pripeti v računih naših krajnih skupin tu in tam kaka napaka, a povemo mu na uho, da izplačujemo mi tudi za posamezni dni bolniško podporo in sicer po 72 h. Če se pri nekaterih članih izplača ostanek do polne 30kronske podpore, se nahajajo le posamni vinarji.

Predavanje. Te dni je v tobačni tovarni predaval dr. Zajec. Predmet predavanju so bile bakterije. Predavatelj je v poljudnih in umljivih besedah popisal najvažnejše, kar je treba delavcu vedeti o teh drobnih škodljivcih človeškega zdravja. Predavanje je trajalo eno celo uro ter so mu delavke sledile z velikim zanimanjem. Koncem je predavatelj povdarjal veliko važnost takih predavanj za delavstvo, ki je izpostavljeno raznim poklicnim boleznim, pri katerih igrajo prvo in najnevarnejšo vlogo ravno bakterije. Obžaloval je, da tobačno delavstvo nima na razpolago dvorane v svrhu poljudnih predavanj iz higijene, ki bi bila za delavstvo in tovarno silno koristna. Izrazil je nado, da pride pravi čas, ko se bo pomen poučevanja delavstva vpošteval tudi zgoraj. Kar se govornika tiče, bo z vplivom, kolikor ga ima, se prizadeval, da se to izvrši. Doslej je seveda delavstvo tobačne tovarne navezano na samopomoč po svojih organizacijah izven tovarne, kar je pa združeno z mnogimi težkočami.

Plačan dopust dobi tobačno delavstvo, in sicer tri dni od 10 do 20 službenih let, od 20 let pa en teden. Velika pridobitev je za sluga naše organizacije in krščanskih poslancev.

Iz drugih tvornic.

Novi Tišin. Dobro obiskan shod se je izvršil v torek, 8. decembra. Govorila je Emilija Till iz Sternberga, ki je v drastičnih besedah opisala delovanje socialnih demokratov in poročala tudi o starostni preskrbi, nakar je sklenil shod primerno resolucijo.

Cvitava. Dne 30. novembra se je vršil tu dobro obiskan shod, na katerem je govorila Marija Treitler o socialni delavski šoli na Dunaju, ki se jo je sama udeležila. Govornica je naglašala, da ostane šola 34 udeležencem v najboljšem spominu.

Schwaz. V nedeljo, dne 22. novembra, se je vršil shod naše krajne skupine. Govorila je na njem Majeszkyjeva o razmerah tobačnega delavstva in o delovanju Zveze. Drž. post. Fuchs je govoril o potrebi organizacije krščanskega delavstva. Dokazal je, da soc. demokrati niso taki delovski prijatelji, kakor vedno zatrjujejo.

Fürstenfeld. V nedeljo, 6. decembra se je vršil občni zbor naše krajne skupine, ki je bil jako številno obiskan. Iz poročil posnamemo, da je priredila krajna skupina tri shode in šest sej. Skupina je nastopila za lastno tvorniško kopalnico. Izročila se je tudi spomenica, ki je obsegala delavske zahteve. Dohodki krajne skupine so znašali do 30. novembra 2658 K. Bolniščina se je izplačala v višini 560 K 52 v. porodniščine 60 K, centrali 1219 K 50 h, blagajniško stanje znaša 84 K 98 h. Na to je govoril tajnik Ullreich o delavnih razmerah in o potrebi intenzivne agitacije, ki naj se raztegne tudi po hišah. Zborovanje je trajalo več ur.

Fürstenfeld. Pri nas imamo delovodjo Kohla, ki postopa jako surovo z delavkami. Mož postopa tako, da ne moremo njegovega vednega psovanja več mirno prenašati.

Naslovi načelnikov naših krajevnih podružnic.

- Bavc:** Johann Dröbler, Troppauerstraße 48.
Fürstenfeld: Ferdinand Stebl, Öbersbachgasse 77.
Hainburg: Josef Höchstatter, Landstraße 293.
Halle n: Julie Hochbrucker, Hallein.
Celovec: Mici Ruttner, Neue Weltgasse 7.
Ljubljana: Mici Blejec, Mestni trg 10.
Linc: Karl Kastner, Lustenau 310.
Novi Tišin: Franc Schneider, Mühlgasse 52.
Sacco: Marie Pedri, Sacco, Südtirol.
Schwaz: Thomas Steinacher, Kirschenallee 473.
Sternberg: Emilie Till, Römerstädterstraße 39.
Dunaj — Ottakring: Josef Wasserböck, XVI., Thaliastraße 123.
Dunaj — Rennweg: Amalie Masaček, XI., Hauptstraße 37.
Cvitava: Marie Treitner, Melzgasse 198.